

Demati glasovi

Štev. 201

Lienz, sobota 28. septembra 1946.

Leto 2.

PAPEŽ SE BORI ZA MIR.

"HITLER JE SKLENIL VOJSKO"

II.

Iz spominov francoskega diplomata Francois Charles Rouse o prizadevanju Pija XII., da bi ohranil mir, nadaljujemo:

"Ceprav so dogodki drugače kazali, vendar si je papež zlasti trdno prizadeval, da bi Italija ne šla v vojsko. Italijansko-nemška zveza mu je od vsega začetka bila zopna. Posebno malo mu je ugajalo, ko je dne 22. maja 1939 takomenovani "jekleni pakt" med Italijo in Nemčijo vsa ta njegova prizadevanja prekril! Čutil je, kako je potem zrastle vojna nevarnost za Evropo in zlasti za Italijo, ker je ta nenavadni pakt s svojo starinsko obliko in s svojim obrambnim in napadalnim značajem vseboval avtomatično obojestransko vojaško pomoč obeh zaveznikov. Vendar pa se mu stanje še ni zdelo brezupno. V "jeklenem paktu" je bila posvetovalna klavzula za oba pogodbenika. Poleg tega očitnega previdnostnega ukrepa je bil še pridržek, ki ga je postavila italijanska vlada in ki je določal, da naj se pogodbenika pred pretekom 3 let izogibljeta vsega, kar bi moglo spročiti evropsko vojno. Mussoliniju bi lahko posvetovalna klavzula in tajni pridržek služila za brzdenje svojega zaveznika ali pa, če bi bilo to nemogoče, bi se tako lahko izmotal. Pij XII. je vedel, da je nesparmetna Ducejeva zveza s Hitlerjem vendarle Mussoliniju omogočala, da bi ne postal popoln Führerjev ujetnik. Na drugi strani pa je papež dobro vedel, da Italija vkljub vsemu Mussolinijevemu napihovanju v raznih govorih Italija za vojsko vojaško ni pripravljena, kar bi Mussolinija moralo odvracati, da bi se v bližnji prihodnosti hotel spustiti v evropsko vojsko. Končno je ugotovil, da bi italijanska udeležba v oboroženem spopadu nasprotovala ljudskemu mnenju. Zaradi tega je hotel fašističnega diktatorja opominjati, naj kroti nacističnega diktatorja in naj ga nikakor z orožjem ne podpira.

Papeževo opominjevanje pa ni bilo omejeno na Rim; oglašal se je tudi v Berlinu in Varšavi. Nemcem je priporočal zmernost, Poljakom uvidevnost. Hitler in Ribbentrop sta venomer izjavljala, da Nemci ne mislijo z orožjem rešiti vprašanja o gdanskem koridorju. Tudi svoje fašistične zaveznike sta prepuščala tej veri.

Dne 11. avgusta pa se je Ciano sešel z Ribbentropom v Salzburgu, nakar je s Hitlerjem govoril v Berchtesgadenu. V Vatikanu so kaj kmalu zvedeli, da se zavezniki niso nič kaj prijetno zadrževali. Obitno zadovoljen mi je pripovedoval kardinal Maglione: "V Salzburgu pa niso dobro med seboj orali." - In resnično bi se bili težko slabše častili. Ciano je prišel Ribbentropu povedati, da se Italija še dolgo ne more udeležiti nobene vojske. Zvedel pa je, da je vojska že nepreklicno sklenjena in da bo še pred jesenjo izbruhnila. Med njegovim gostiteljem in njim je nastal silen kree. Nemci so v svoji razdraženosti celo psovali Savojsko rodovino.

Pija XII. je sicer razveselilo, ko je zvedel, da je dobro razmerje med fašisti in nacisti skakljeno. Močno pa ga je skrbelo, ko je slišal, da vojna tako dolga in blizu čez. Zato je naročil svojemu nunciju pri Kvirinalu, naj nad vse pasljivo zasleduje razvoj dogodkov ter si prizadeva doseči, da bi italijanska vlada na Berlin pomirljivo vplivala, zlasti pa, da bi se Italija v vsakem primeru vzdržala vojske."

AMERIŠKI SLOVENCİ ZA BEGUNCE

Avgusta meseca je Liga katoliških Slovencev v Ameriki v Clevelandu priredila Barasov dan. Na tem velikem zborovanju slovenskih katoličanov v Ameriki so zborovalci sprejeli naslednjo resolucijo, ki se tiče bodoče usode vseh beguncev.

Resolucija se glasi:

1. Vse prizadete vlade pri UNO naj se zavedajo, da begunsko vprašanje ni zgolj vprašanje kratke sedanjosti, marveč se ga v bodočnost in bo morebiti sploh ostalo pred svetom kot nekaj stalnega. Vsaka mednarodna organizacija, ki se bo pečala z begunskim vprašanjem, naj bi bila podrejena Organizaciji Združenih Narodov.

2. Takoj naj se potrebno ukrene, da se bodo pri obravnavah o begunjih odpravili izrazi, kakor n. pr. "kolaboratorji", "izdajalci" in "kvizlingi", ker so ti in taki izrazi izrabili svoj prvotni pomen. V vseh taboriščih za brezdomce, v katerih postojajo odbori za ugotavljanje krivde ali nekrivde brezdomcev, naj bi ne imele svojih zastopnikov tiste vlade, katere v begunjih vidijo zgolj "izdajalce".

3. Kongres v Washingtonu naj sklene, da se določi nekaj denarja, ki ga Amerika daje UNRRA-i, za pomoč, da se s tem denarjem poravnajo stroški za prevoz tistih ljudi med begunci, ki bi se želeli izseliti v tuje dežele, kamor bi jih bili voljni sprejeti. S tem denarjem bi se brezdomci preselili iz svojih dosedanjih taborišč v nova domovanja.

4. Prepisi te resolucije naj se pošljejo tudi zveznim senatorjem in poslancem v državah Ohio in Illinois in vsem ameriškim dnevnikom v Clevelandu in Chicagu.

Gorenje resolucije je Liga katoliških Slovencev v Ameriki takoj z zborovanja na Barasovem dnevu poslala ameriškemunanjemu ministrstvu in gospodarsko-socialnemu odboru Organizacije Združenih Narodov.

Begunska oskrba v Italiji

Slovenski begunci v Italiji so v glavnem nastanjeni v treh taboriščih. Največje s približno 1500 ljudmi je bilo v Serviglianu južno od Ancone v hribih kakih 40 km od morja. To taborišče je bilo v začetku avgusta preseljeno v Senegalijo ob morje tja, kjer je svojčas Mussolini italijanski mornarjem pripravil letovišče in kjer je doslej bila vojaška bolnišnica Andersovega poljskega armadnega zbora. To slovensko taborišče je dobilo številko 9, medtem ko prejšnje slovensko seniorsko taborišče, nastanjeno v hotelih, nosi št. 7. - V tem bi utegnilo biti kakih 800 Slovencev, medtem ko jih je v Riccionu nekaj manj. Drugi so raztreseni po drugih taboriščih po vsej Italiji. Teh taborišč ne oskrbuje več UNRRA, kakor jih je nekaj časa, marveč so zdaj pod tako vojaško upravo, kakor so bili prvotno vsi begunci. UNRRA oskrbuje le še ne-

kaj taborišče v južni Italiji.

Slovenska begunska taborišča so bila oskrbovana do zadnjega časa iz zavezniških virov. Zdaj pa se je v tem izvršila velika sprememba, Begunska taborišča, v katerih so Slovenci, bodo sicer še naprej pod zavezniškim nadzorstvom, vendar bodo prehrano dobavljali beguncem italijanski prehranjevalni občinski uradi. To se bo zgodilo 1. oktobrom. Tega dne bodo italijanski občinski prehranjevalni uradi dostavljali beguncem živež v dose-danji izmeri iz svojih zalog. Le fižol, ki ga Italiji zelo manjka, bo odpadel. Vse tudi kaže, da bodo taborišča kruh sama pekla, kar tudi žele. Če pride do tega, bo prehranjevalni urad za vsako glavno nakazoval 299 gramov krušne moke, kar bi dalo približno toliko kruha na dan na osebo, kolikor so ga doslej dobivali (339 gramov).

Italijanski prehranjevalni uradi bodo taboriščem dobavljali tudi olje, bencin in vse druge potrebščine.

>> BILO BI USODNO ... <<

Ameriški list "New York Herald Tribune" govoreč o Wallaceju, piše med drugim: "Res je lahko na splošno govoriti o prijateljstvu z Rusijo. V praksi pa naletimo na nenavadno velike ovire. Wallace je postal izolacionist v novi obliki. Njemu, ki je naš vodilni liberallec, se je zazdelo potrebno, da je nelovično napadel angleški imperijalizem, da bi se več ozemlja izročil totalitarnemu komunizmu. Spregledal je jasno in žalostno resnico, da ne more biti Združenih narodov, dokler rusko vprašanje ni rešeno."

"Washington Post" pa tako-le pravi: "Wallace je ameriškemu ljudstvu prizadel veliko škodo, ko je tako omalovažujoče prezrl pomembnost sovjetskega razširjenja po vojski. Rusija si je prisvojila več ko 650.000 kvadratnih kilometrov ozemlja, s čimer je prekosila najbolj drzne želje najpohlepnejših carjev, in sicer v kljub temu, da je v Atlantski karti zagotavljala, da si z vojno ne poskuša pridobiti niti novega ozemlja niti kake druge koristi. Bilo bi usodno, ko bi tako goverili o razoročitvi, kakor govori Wallace. Ne bo se posrečilo Moskvo spametovati, če Združene države za seboj ne bodo imele nobene sile."

Moskovska "Pravda" piše, da je Wallacejev dokazal, da široki krogi v Združenih državah ne soglašajo z zunanjo politiko svoje vlade. Wallacejev govor tudi ne bo ostal brez posledic v ameriški notranji politiki. Wallacejev odstop pomeni zmago reakcionarnega desnega krila v demokratični stranki. Dokazuje pa tudi, kako trdovratno imperijalistični krogi v Ameriki in Angliji gredo za svojimi cilji.

Svicarski levičarski list "Die Fat" pa piše pod naslovom "Tretja stranka v Ameriki"? : Wallacejeva kriza je odkrita, da so stare stranke, republikanci in demokrati, globoko razklani. Želja po ustanovitvi nove stranke, delavcev, kmetov in malih trgovcev bi ne pomenila le revolucionarnega pretresa tradicijskega sistema dveh strank, marveč bi tudi bržkone kmalu vplivala na zunanjo politiko.

= :: =

RESNICNA BESEDA. Delavski apostol belgijski kanonik Cardyn je dejal: "Večkrat slišim govoriti: O tam so še vsi ljudje katoliški! Saj so cerkve vsako nedeljo polne. - Če pa bližje pogledamo, kaj vidimo? Hočete vedeti,

ali je to katoliški kraj? Potem pa ne vprašajte, ali so cerkve še polne, marveč tako-le vprašajte: "Ali se v ponedeljek pri delu tisti, ki so bili v nedeljo v cerkvi, kaj razlikujejo od onih, ki v nedeljo niso bili pri maši?"

DUHOVNIK FRANCE FORTUNA, o katerem se je raznesel glas, da je mrtev, je zdaj v novomeških zaporih. Prej je bil dolgo zaprt v Ljubljani.

V SLOVENIJI SO UMRILI: Janko Pogačar, bivši dolgoletni župnik v Dobovcu, notar Matej Hafner v Ljubljani in akademski slikar Vito Globočnik.

AVTOMOBILSKO CESTO LJUBLJANA -VRHNIKA so začeli graditi. Cesta bo deloma tlakovana, deloma asfaltirana.

V AMERIKO ODHAJAJO. V prvi polovici septembra se je iz be-gunskega taborišča 9 v Seneraliji poslovil rojak Kožuh Franc iz Polhovega gradca, ki odhaja v Ameriko. Kožuh se je rodil v Ameriki in je ameriški državljan. Iz Amerike je prišel v Slovenijo 1.1927.

VELIKA EKSPLOZIJA V ZABUKOVSKEM RUDNIKU. Dne 22. avgusta je v rudniku Zabukovec pri Velenju nastala velika eksplozija. Vnel se je jamski plin in eksploziral. Pri tem je bilo ubitih 14 rudarjev, 9 pa hudo ranjenih. Mrtvi so: Platovšek Ivan, Petre Karol, Seligo Franc, Pograjšek Jože, Kaš Martin, Padar Jakob, Esih Ivo, Pihler Albin, Vanjcerl Valentin, Selič Franc, Vodovnik Anton, Stan-car Anton, Brezovnik Lovro in Hrstnik Franc. Med žrtvami je bilo 10 kopačev, 2 kopača-učenca in 2 vozača. Potreba se je udeležilo 5000 ljudi.

DUHOVNIK JE KONČAL NAJDALJŠO STAVKO. Najdaljša stavka v ameriški jekleni industriji je končana. Strojniki družbe "Granite City Steel Company" so 5 mesecev stavkali. Ameriški delavski minister je za posredovalca imenoval jermitskega patra Leona Browna, ravnatelja delavske šole in zavoda za socialno znanost

na univerzi v St. Louisu. Dva tedna potem, ko je pater to nalogo sprejel, jo je tudi uspešno končal. Posrečilo se mu je, da so stavekajoči sprejeli razsodišče.

SESTRA RAJNEGA PAPEŽA PIJA XII. donna Camilla Ratti je umrla v Milanu. Sveti oče Pij XII. je umirajoči poslal apostolski blagoslov.

LAKOTA NA KITAJSKEM. Na Kitajskem je velika lakota. Računa jo, da je samo v Honkongu umrlo že okrog 50.000 ljudi od lakote. Da so ušli smrti, so misijonarji morali bežati v Makao. Pred vojno je štel hongkonški otok 20.000 katoličanov, danes jih ima še 3.000. Vkljub vsem težavam pa so se spet odprli katoliško pokrajinsko semenišče. Vera in požrtvovalnost misijonarjev pa jamčita, da bo obnova hitra. (Inf.D.13.9.1946.)

BOJ NEMORALNEMU TISKU V USA. Agencija "TIP" javlja, da v Združenih državah ostro nastopajo proti nemoralnemu tisku. Ta boj je pričel že 1942 kardinal Spellman v nekem radijskem govoru, ob-novil pa ga je zdaj z vso silo new yorški časopis "Journal American". Pridružila se mu je poleg mnogih vidnih literatov, umetnikov in vzpodbujateljev tudi zveza katoliških frontnih bojevnikov. Boj je usmerjen v to, da vpliva na ameriško javno mišljenje in ga pripravi k bojkotu nemoralnega tiska. Pred vsem pa zahteva kazni za odgovorne založnike in pisatelje. (Inf.D.13.9.1946.)

KURATI V AMERIŠKI ARMADI. Uradno poročajo, da je imela USA v zadnji vojni 8171 vojnih kuratov v svoji armadi. Od teh je bilo 5655 protestantskih, 2270 katoliških in 246 judovskih duhovnikov.